

UPLATŇOVANIE VEĽMI SKORÉHO ODSTAVU JAHNIAT PRI BAHNICIACH S VYSOKOU PRODUKCIOU Mlieka

ČAPISTRÁK, A. – MARGETÍN, M. – APOLEN, D. – ŠPÁNIK, J.

Výskumný ústav živočíšnej výroby – pracovisko Trenčianska Teplá, Slovenská republika

Chov oviec na Slovensku je zameraný na produkciu mlieka a mäsa. Začiatkom roku 2004 sa na Slovensku chovalo 325 tisíc oviec, z toho 221,2 tisíc bahníc. Z tohoto počtu bahníc sa dojí približne 170 tisíc, čo predstavuje 76 %. Šľachtenie a plemenitba v chove dojných oviec je zameraná na zvýšenie produkcie mlieka čistokrvnou plemenitbou alebo zošľacht'ovacím krížením. Pri priemernej produkcii mlieka za dojnú periódu, ktorá je okolo 100 l sa v chovoch nachádzajú aj vysokoprodukčné bahnice s produkciou viac ako 200 l. Pri zošľacht'ovacom krížení baranmi plemena lacaune (LC) je výskyt takýchto bahníc početnejší. Po okotení majú bahnice vysokú produkciu mlieka pričom v prvých týždňoch jahňatá nestačia toto mlieko vycicať, najmä keď sú jedináčky. Aby nedošlo k zápalom vemena, musia ošetrovatelia bahniciam mlieko ručne oddávať. Preto sa pri dojných plemenách v zahraničí uplatňuje veľmi skorý odstav jahniat.

Na Účelovom hospodárstve VÚŽV v Trenčianskej Teplej chováme aj ovce plemena LC. Po okotení bahníc sa stretávame s problémom nedostatočného vycicania mlieka jahňatami. Preto sme v roku 2004 odskúšali veľmi skorý odstav jahniat.

Do pokusu boli zaradené čistokrvné bahnice a jahňatá plemena LC. Začiatok mliečneho odchovu jahniat bol 4.3.2000 a ukončenie sa zrealizovalo 26.5.2004. Do mliečneho odchovu boli zaradené jahňatá na druhý deň po narodení, bez ohľadu na ich pohlavie a veľkosť vrhu. Jahňatá boli odchovávané v individuálnych kotercoch (fotografia 1). V bielych plastových vedierkach, na ktorých boli namontované cumlíky so spätnými ventilčekmi sa podávala mliečna zmes. V kotercoch boli umiestnené tiež modré plastové misky na jadrovú zmes, jasle na seno a vedierko na vodu. Individuálne koterce, ako vidieť na fotografii sa z vrchu uzatvárali zelenou kovovou zábranou, ktorá bránila úniku jahniat.

Napájanie jahniat bolo realizované podľa určeného harmonogramu a kŕmneho plánu :

<u>Vek jahniat</u>	<u>Množstvo mliečnej zmesi</u>
1. – 2. deň	Mledzivo
3. – 4. deň	1 liter na 4 – 5 napájaní
5. – 7. deň	1 až 1,5 litra na 3 – 4 napájania
2. – 3. týždeň	1,5 až 2 litre na 2 – 3 napájania
4. – 5. týždeň	1 až 1,5 litra na 2 napájania

Od 10. dňa sa jahňatá začali prikrmovať jadrom, objemovým krmivom a vodou. V pokuse bolo použité sušená mliečna kŕmna zmes firmy Nutrifed (Halmalac), ktorá bola okyslená (produkt s probiotikom). Odporúčaná koncentrácia bola 1 kg sušeného mlieka na 5 l vody (riediaci pomer 1 : 5), zohriatej na 55° až 60°C. Výsledná teplota podávaného mlieka bola 37° až 38° a teplota prostredia 19° až 20°.

Jahňatá boli vážené v týždňových intervaloch a zhodnotili sme :

- Hmotnosť jahniat pri 1. vážení po príchode do odchovu.
- Hmotnosť jahniat pri odchode z odchovu.
- Počet dní v odchove.
- Priemerné denné prírastky počas odchovu (PDP).
- Prírastok živej hmotnosti (absolútny prírastok - od 1. váženia po odchod z odchovne).

Na začiatku pokusu, aby bol dostatočný počet jahniat, sme zaradili do odchovu aj jahňatá staršie ako 2 dni, čo nám ovplyvnilo priemernú hmotnosť pri 1. vážení, ktorá bola 6,2 kg. . Spolu sme odchovali 38 jahniat plemena LC (17 baránkov a 21 jahničiek) a 2 jahňatá plemena cigája (počet jahniat v mliečnom odchove bol obmedzený kapacitou miestnosti a počtom individuálnych kotercoch).

Pokusné bahnice boli dojené 2 x denne na radovej dojárni, nachádzajúcej sa pod prístreškom v areáli Účelového hospodárstva (fotografia 2). Ako vidieť v mesiaci marec počas dojenia oviec bolo zimné počasie so snehom a mrazom. V budúcnosti plánujeme premiestniť dojáreň do uzavretej miestnosti. Počas pokusného obdobia boli vykonané 3. kontrolné merania mlieka (KMM) pri raňajšom dojení a to: 10.3.; 24.3 a 7.4.2004. Po tomto období boli u bahníc plemena LC v rámci kontroly

mliekovej úžitkovosti (KMÚ) realizované štyri KMM a to: 21.4.; 19.5; 21.6. a 19.7.2004; dĺžka dojenej periódy bola 118 dní. Na základe získaných výsledkov sme zhodnotili :

- Priemernú dennú produkciu mlieka pri troch KMM.
- Produkciu mlieka za pokusné obdobie (do začiatku KMÚ).
- Priemernú dennú produkciu mlieka počas pokusného obdobia.
- Priemernú dĺžku pokusného obdobia.
- Skutočnú produkciu mlieka za dojnú periódu.
- Priemernú dennú produkciu mlieka za dojnú periódu.
- Produkciu mlieka za normovanú (150 dňovú) dojnú periódu.
- Produkciu mlieka za laktáciu.
- Priemernú dennú produkciu mlieka za laktáciu.

Okrem bahníc plemena LC sa dojilo 17 bahníc plemena cigája (C) a zošľachtená valaška (ZV), ktorým uhynuli jahňatá, alebo mali potrat.

Intenzita rastu jahniat pri umelom mliečnom odchove je uvedená v tab. 1. Nakoľko kotenie bahníc plemena LC nebolo sústredené, jahňatá prichádzali do mliečneho odchovu postupne po narodení. Pri prvom zástave boli aj jahňatá staršie ako 2 dni, ktoré sa bez problémov naučili prijímať mliečnu náhradku. Priemerná hmotnosť jahniat pri 1. vážení bola 6,2 kg a pri odsune 14,5 kg. kedy jahňatá boli premiestnené do koterčov, kde sa kŕmili objemovými a jadrovými krmivami. Priemerná doba odchovu jahniat pomocou mliečnej náhradky bola 36 dní. Za toto obdobie jahňatá dosiahli prírastok živej hmotnosti 8,3 kg, čo predstavuje priemerný denný prírastok 261,8 g. Baránky dosiahli vo všetkých ukazovateľoch (okrem doby v odchove) vyššie hodnoty ako jahničky, ale rozdiely boli nepreukazné ($P > 0,05$). Priemerná spotreba mliečnej náhradky na jahňa bola 11,0 kg, čo predstavuje spotrebu 1,3 kg mliečnej zmesi na 1 kg prírastku.

Produkcia mlieka bahníc plemena LC počas pokusného obdobia (po skorom odstave jahniat), počas dojenej periódy (KMÚ) a za laktáciu je uvedená v tab. 2. O tom, že bahnice plemena LC sa vyznačujú vysokou produkciou mlieka svedčí denná produkcia pri jednotlivých KMM. Za pokusnú 27 dňovú priemernú dobu dojenia (rozpätie 2 až 49 dní) bahnice vyprodukovali 42,2 l mlieka, čo predstavuje priemernú dennú produkciu 1469,1 ml. KMÚ bahníc podľa platnej metodiky bola zahájená 14 dní po 3. KMM. V mesačných intervaloch boli uskutočnené štyri KMM. Na základe získaných výsledkov sme vypočítali produkcia mlieka za dojnú periódu (118 dní), normovanú dojnú periódu (150 dní) a za laktáciu.

Ukazovatele intenzity rastu jahniat pri skorom odstave a odchove pomocou mliečnej náhradky

Tabuľka 1.

Ukazovateľ	Pohlavie	n	Priemer	F - test
Hmotnosť pri 1. vážení v kg	baránok	17	6,5	0,539-
	jahnička	21	6,0	
	spolu	38	6,2	
Hmotnosť pri skončení odchovu v kg	baránok	17	15,1	2,126-
	jahnička	21	14,0	
	spolu	38	14,5	
Prírastok živej hmotnosti v kg	baránok	17	8,7	0,466-
	jahnička	21	8,1	
	spolu	38	8,3	
Priemerný denný prírastok v g	baránok	17	293,5	2,952-
	jahnička	21	236,2	
	spolu	38	261,8	
Priemerná doba odchovu v dňoch	baránok	17	35	0,216-
	jahnička	21	37	
	spolu	38	36	

Produkcia mlieka oviec plemena lacaune pri skorom odstave jahniat, za dojnú periódu a za laktáciu

Tabuľka 2

Produkcia mlieka a doba dojenja v dňoch	n	priemer	min.	max.
Denná pri 1 KMM v ml	22	1668,2	500	2800
Denná pri 2 KMM v ml	28	1719,6	500	2800
Denná pri 3 KMM v ml	40	1231,3	400	2400
Denná za pokusné obdobie v ml	40	1469,1	400	2906,0
Celkom za pokusné obdobie v l	40	42,2	1,6	98,2
Dĺžka pokusného obdobia v dňoch	40	27	2	49
Za 118 dňovú dojnú periódu v l	38	163,5	88,5	222,9
Denná za dojnú periódu v ml	38	1385,7	750,3	1888,8
Za normovanú (150 dňovú) dojnú per. v l	38	221,2	112,6	314,5
Za laktačnú periódu v l	38	264,4	116,21	391,4
Doba laktačnej periódy v dňoch	38	177	152	199
Za laktačnú periódu v ml	38	1487,1	730,5	2133,5

Bahnice za dojnú periódu vyprodukovali v priemere 163,5 l mlieka, čo predstavuje dennú produkciu 1385,7 l. Za normovanú dojnú periódu bola priemerná produkcia 221,2 l, resp. 1385,7 ml za deň. Celkovo za 177 dňovú laktáciu (súčet pokusného obdobia a normovanej dojenej periódy) bahnice vyprodukovali 264,4 l mlieka, čo predstavuje 1487,1 l mlieka denne.

Pri skorom odstave jahniat a individuálnom odchove pomocou mliečnej náhradky sme dosiahli počas pokusného obdobia priemerné denné prírastky 261,8 g. Prechod jahniat na umelú výživu nebol problematický a pri používaní okyslenej mliečnej náhradky bol výskyt hnačiek ojedinelý. Prechod jahniat z mliečnej výživy na pevnú bol plynulý a pri ďalšom odchove sme nezaznamenali rozdiely pri porovnaní s jahňatami, ktoré boli odchované pod bahnicami. Živá hmotnosť jahniat jednotlivých plemien a krížencov v Trenčianskej Teplej zisťovaná 28. októbra 2004 je uvedená v tabuľke 3.

Živá hmotnosť jahniat rôznych genotypov v priemernom veku 8 mesiacov

Tabuľka 3

Ukazovateľ	Baránky		Jahničky	
	n	Hmotnosť v kg	n	Hmotnosť v kg
Plemeno ZV	4	42,3	10	33,9
Plemeno C	-	-	13	33,6
Plemeno LC	15	48,4	21	37,4
Krížence ZV x LC	29	49,6	54	36,9
Krížence C x LC	28	48,2	43	37,8

Strojovým dojením bahnic pri skorom odstave jahniat sme získali v priemere 42,2 l mlieka. Takto sme sa vyhli komplikovanému ručnému oddávaniu mlieka pri bahniciach, keď jahňatá nestačili vyciť všetko mlieko. Zároveň sme začali dojiť bahnice, ktorým uhynuli jahňatá a v minulosti boli zasušené.

Na základe našich výsledkov je výhodné u bahníc s vysokou produkciou mlieka uplatňovať skorý odstav jahniat.

Príloha:

Fotografia 1. Mliečny odchov jahniat v individuálnych kotercoch.

Fotografia 2. Dojenie bahníc v radovej dojárni pod prístreškom v Trenčianskej Teplej.

Autor fotografií: RNDr Milan Margetín PhD.

